

Türkiye’de Taşımalı Eğitime İlişkin Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Menduh Güler¹, Murat Güler², Cihat Güler³, Mahmut Akdoğan⁴

DOI 10.5281/zenodo.7446683

Özet

Bu araştırmada Türkiye’de gerçekleştirilen taşımalı eğitim çalışmalarına yönelik yazılmış olan yüksek lisans tezleri incelenmiştir. Araştırmanın amacı, taşımalı eğitimle ilgili olarak yazılmış olan lisansüstü tezlerin yıllara, araştırmacıların cinsiyetine, türlerine, üniversitelere, araştırma yöntemlerine, örneklem kitlesine, araştırma desenlerine, ölçme araçları ve veri analizi tekniklerine göre nasıl dağılım gösterdikleri araştırılmak istenmektedir. Yapılan araştırmanın, yıllar içerisinde taşımalı eğitim çalışmalarında geline noktaı görebilmek ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olması bakımından önemli olduğu düşünölmektedir. Bu araştırma, nitel araştırma deseni ile tasarlanmış olup betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi sonucunda elde edilen veriler içerik analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre taşımalı eğitimle ilgili olan tezlerin incelenmesi ile erkeklerin kadınlara oranla bu alanda daha fazla araştırma yaptıkları tespit edilmiştir. Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde araştırmaların en fazla 2010 yılında yapıldığı görölmektedir. Taşımalı eğitimle ilgili olarak yazılmış olan tezlerin çeşitli üniversitelerde yazıldığı tespit edilmiştir. Taşımalı eğitimle ilgili yazılmış olan tezlerin büyük bir çoğunluğunun örneklem kitlesinin ilköğretim öğrencileri olduğunu görmekteyiz. Taşımalı eğitimle ilgili yazılmış olan tezlerin büyük bir çoğunluğunda araştırma yöntemi olarak nicel yöntem tercih edilmiştir. Araştırmalarda kullanılan araştırma desenleri incelendiğinde nicel araştırmalarda tarama, nitel araştırmalarda durum, karma araştırmalarda ise deneysel desenin fazla kullanıldığı görölmüştür. Taşımalı eğitim ile ilgili yazılmış olan tezlerde veri toplama araçları olarak daha çok ölçek ve anket kullanılmıştır. Tezlerde nicel veri analizlerinde karşılaştırmalı analizlerin çok fazla yapıldığı görölmektedir. Nitel veri analizlerinde daha çok içerik analizi tercih edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Taşımalı eğitim, taşımalı eğitim tezleri, içerik analizi

Analysis of Postgraduate Theses on Transported Education in Turkey

Abstract

In this research, master's theses written for bussed education studies carried out in Turkey were examined. The aim of the study is to investigate how the postgraduate theses written on bussed education are distributed according to years, gender of researchers, types, universities, research methods, sample size, research designs, measurement tools and data analysis techniques. It is thought that the research is important in terms of seeing the point reached in the transported education studies over the years and guiding the studies to be done in the future. This research was designed with a qualitative research design and was carried out with a descriptive survey model. The data of the research were collected through document analysis. The data obtained as a result of the document review were analyzed with the content analysis technique. According to the results of the research, by examining the theses related to bussed education, it has been determined that men do more research in this

¹ Öğretmen, Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü, menduhguler@gmail.com, 0000-0002-1526-3204

² Öğretmen, Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü, baymurat83@hotmail.com, 0000-0002-0821-6725

³ Öğretmen, Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü, baycihat@hotmail.com, 0000-0003-2101-9424

⁴ Öğretmen, Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü, makdogan@hotmail.com, 0000-0001-5898-4776

field than women. When the distribution of theses by years is examined, it is seen that most of the studies were conducted in 2010. It has been determined that the theses written on transported education were written in various universities. We see that the majority of the theses written about transported education are primary school students. Quantitative method was preferred as the research method in most of the theses written about bussed education. When the research designs used in the studies were examined, it was seen that the survey design was used more in quantitative research, the case study in qualitative research, and the experimental design in mixed research. In theses written about transported education, mostly scales and questionnaires were used as data collection tools. It is seen that comparative analyzes are done a lot in quantitative data analyzes in theses. Content analysis was preferred more in qualitative data analysis.

Keywords: Transported education, transported education theses, content analysis

Giriş

Dünyada teknolojinin hızla ilerlemesi ve buna bağlı olarak bilginin sürekli değişim ve gelişim göstermesi eğitime verilen önemi artırmaktadır. Eğitim, toplumun dönüştürülmesi için bir araçtır. Bir topluma verilen eğitim ile bilgi ve becerilerin kazandırılması o toplumu diğer toplumlardan farklı kılar (Arı, 2021: 5). Toplumların gelişmişlik düzeyinde en önemli etkenlerden biri nitelikli insan kaynağına sahip olmasıdır. Nitelikli insan gücü eğitim ile mümkün olmaktadır. Bu da bize eğitimin, ülkelerin kalkınmasını ve ekonomik alanda gelişmesini sağlayan temel unsurların başında geldiğini göstermektedir (Aydın-Timur, 2017: 1).

Çetinkaya ve Üzümcü (2021)'ye göre; bütün ülkeler, kendi yurttaşlarının kaliteli bir eğitim almasını amaçlamaktadır. Günümüzde eğitim, herkes için vazgeçilmez bir hak olarak kabul edilmektedir. Her bir bireyin eğitime ulaşabilmesini sağlamak devletlerin önemli görevleri arasında yer almaktadır. Bu yüzden devletler eğitimi zorunlu hale getirmişlerdir. Zorunlu eğitim; devletin, her vatandaşını devlet okullarında veya devlete bağlı okullarda eğitime yetkisi (Başaran, 2006: 25). Ülkemizde de zorunlu eğitim uygulaması yapılmaktadır. 2012 yılında da 4+4+4 şeklinde belirtilen 12 yıllık bir zorunlu eğitim uygulaması hayata geçirilmiştir. Okullar ilköğretim, ortaokul ve liseler olmak üzere üç kademe düzenlenmiştir (TÜSEB, 2019: 2).

Ülkemizin coğrafi koşullarına bağlı olarak dağınık yerleşim yerleri ve dağınık nüfus gerçeği vardır. Dağınık nüfus sonucunda yerleşim yerlerinde okul kurulması için gerekli şartlar oluşmamıştır. Okulun kurulmaması sonucunda dağınık yerleşim yerlerinde yaşayan insanlar eğitim ve öğretim faaliyetlerinden yeterince faydalanamamışlardır. Millî Eğitim Bakanlığı bütün çocukların eğitim ve öğretimi eşit alabilmeleri için farklı çözümler üzerinde çalışmaktadır. Bunlardan bir tanesi de "taşınabilir eğitim modelidir" (Kavak, 1997: 316). Taşınabilir eğitim modeli; ilköğretim çağındaki çocuklar ile birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan öğrencileri ve az nüfuslu dağınık yerleşim birimlerinde bulunan okullardaki öğrencilerin, merkez olarak seçilen ilköğretim kurumlarına gününbirlik taşınarak eğitim-öğretimlerinin sağlanması için yapılan uygulamayı ifade eder (MEB, 1994). Her ne kadar coğrafi şartlar ülkemizde eğitime ulaşımında karşımıza zorluklar çıkarsa da her bireyin özel olması ve fırsat ve imkân eşitliği gibi durumlar eğitimin herhangi bir yer ayrımı yapmadan yaygınlaştırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu bireylere ulaşmanın yollarından biri de taşınabilir eğitim uygulamasından geçmektedir (Çelik, 2019: 10- 11).

Öğrencilerin taşınması işi yani taşınabilir eğitim nüfus sayısı az ve dağınık bir yerleşim biriminde oturan öğrencinin veya eğitim ve öğretime elverişli olmayan okullarda eğitimini sürdürmekte

olan öğrencilerin Milli Eğitim Müdürlüklerinde oluşturulan komisyonlarca seçilen merkezlerdeki okullara gününbirlik taşınarak öğrencinin eğitimine devam etmesini sağlamak şeklinde tanımlanabilir (Küçüksüleymanoğlu, 2006: 19). Millî Eğitim Bakanlığı 05.12.1994 tarih ve 2420 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Taşımali İlköğretim Yönergesi; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı ilköğretim ve Eğitim Kanunu ile 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır. Taşımali ilköğretim; 31.07.1995 tarih ve 2435 sayılı Tebliğler Dergisi'nde belirtildiği gibi Millî Eğitim Bakanlığının gözetimi, denetimi ve finansmanı ile il ve ilçelerde kurulan taşımali ilköğretim komisyonlarının planlamaları, değerlendirmeleri ile yürütülmektedir (Yalçın, 2006: 19).

Taşımali eğitim birçok dünya ülkesinde eşitlik ve genellik ilkesi kapsamında eğitimde görülen eksiklikleri gidermek amacı ile uygulanmakta olan bir eğitim sistemidir. Birçok ülkede uygulanmakta ve uygulanma şekilleri bu ülkelerin imkânlarına iklim şartlarına ve coğrafi özelliklerine göre şekillenmektedir (Memek, 2014: 26). Taşımali eğitim, eğitime erişimi sağlayarak daha iyi olanakları olan okullarda öğrencinin eğitim almasını bunun sonucunda akademik yönden kendini geliştirmesini sağlamaktadır (İyibaş, 2017: 6). Türkiye'de zorunlu eğitim süresinin artması ile beraber yaygınlaşan, anayasada da ifadesini bulan taşımali eğitim, eğitim hakkının uygulanması amacıyla ulaşım ve lojistik sıkıntısı olan kırsal bölgeler, nüfusu az olan ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan veya eğitime elverişli olmayan okullardaki öğrencilerin merkez olarak seçilen eğitim kurumlarına gününbirlik araçla ya da deniz taşıtı ile taşınarak eğitim öğretim faaliyetlerinin merkez olarak seçilen ilköğretim okullarında yürütülmesi çalışmalarını içerisinde barındıran uygulamanın genel adıdır (Ağırkaya, 2010: 19).

Millî Eğitim Bakanlığı Taşımali İlköğretim Yönetmeliğinde taşımali eğitim uygulamalarının amacı; "Millî Eğitim Temel Kanunu ile tanınan eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmî okul/kurumlarda taşıma yoluyla eğitime erişimlerini sağlamak" olarak belirtilmiştir (MEB, 2014).

Taşımali eğitimin özellikle yakın zamanda yaşanan ve etkisi hala devam eden pandemi süreci nedeniyle kesintiye uğraması, uzaktan eğitim sistemi ile telafi edilmeye çalışılmışsa da yüz yüze eğitim kadar etki etmediği görülmüş ve taşımali eğitim ile yapılan yüz yüze eğitimin daha fazla önem kazandığı görülmüştür. Bu anlamda taşımali eğitimin örgün eğitim programlarında kullanımı ve önemi artmıştır. Taşımali eğitimle ilgili yazılmış olan yüksek lisans tezlerinin incelenmesi, eğilimlerin, araştırma konularının ve kullanılan yöntemlerin belirlenmesi taşımali eğitimle ilgili yapılmış olan tezler ile ilgili yapılacak olan değerlendirmelerin taşımali eğitim sürecine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın taşımali eğitimle ilgili yapılmış olan çalışmalar ile ilgili eksikliklerin belirlenmesi, araştırmacılara farklı bakış açıları kazandırması ve yapılacak olan araştırmalara yol göstermesi beklenmektedir.

Bu araştırma, Türkiye'de taşımali eğitime ilişkin yazılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesine yöneliktir. Bu nedenle taşımali eğitim ile ilgili yazılmış olan lisansüstü tezlerin araştırmacıların cinsiyetine, yıllara, üniversitelere, illere, örneklem kitlesine, araştırma yöntemlerine, araştırma desenlerine, ölçme araçlarına ve veri analizi tekniklerine göre dağılımın nasıl olduğuna yönelik eğilim araştırılmaktadır. Araştırma YÖK ulusal tez merkezi veri tabanında yer alan eğitim ve öğretim konu alanı içerisinde yer alan taşımali eğitimle ilgili ve dili Türkçe olan yüksek lisans tezleri ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Taşımali eğitime ilişkin tezlerin cinsiyet ve türlerine göre dağılımı nasıldır?

2. Taşımali eğitime ilişkin tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Taşımali eğitime ilişkin çalışmaların üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Taşımali eğitime ilişkin tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerine (nitel, nicel ve karma) göre dağılımı nasıldır?
5. Taşımali eğitime ilişkin tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
6. Taşımali eğitime ilişkin tezlerde kullanılan ölçme araçları ve veri analizi teknikleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma amacımıza uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli ile yürütülmüştür. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik yürütülen süreç olarak tanımlanmaktadır. Bir başka bakış açısıyla nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir görüşle sosyal olguları kendi çevreleri içerisinde araştırmayı ve anlamlandırmayı önemseyen bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ulusal tez merkezinde taşımali eğitimle ilgili olan tezler oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem türlerinden amaçlı örnekleme türü olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş olan bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışmasını ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 122). Bir başka deyişle belli ölçütleri karşılayan tüm durumların örnekleme dahil edilmesi şeklinde tanımlanabilir (Patton, 2002; Akt. Yazar & Keskin, 2020: 240). Bu doğrultuda ulusal tez merkezinin veri tabanı üzerinden tez adı, dili ve konu ile ilgili arama yapılarak araştırmanın amacına uygun, erişime açık ve eğitim-öğretim ile ilgili olan 22 tez incelenmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezinin detaylı arama kısmında konu kısmına "eğitim-öğretim", tez adı "taşımali yoluyla eğitim" ve dili "Türkçe" yazılarak arama yapıldı. Elde edilen tezler içerisinde de çalışmanın amaçlarına uygun olanlar belirlenmiştir. Erişimi kısıtlı olanlar ve araştırmanın amacına uygun olmayanlar elenmiştir. Elde edilen tezler incelenerek kodlanmıştır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda veriler ve temalar altında kodlar olacak şekilde sınıflandırılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi mevcut kayıt veya belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesi şeklinde ifade edilebilir (Karasar, 2014: 183). Dokümanlar, erişim maliyetlerinin genellikle düşük olması, bazı bilgilerin farklı formlarda bulunması, geçmişe dönük toplanabilmesi, tarihsel perspektif sağlaması vb. yönleriyle sosyal bilimlerde önemli veri kaynaklarından biridir (Sözer & Aydın, 2020: 259).

Doküman toplama yazılı veya yazılı olmayan her tür kayıtlı bilgiyi içerebilir ve araştırmacıya diğer yöntemlerle topladığı verileri daha verimli şekilde yorumlaması için saha oluşturur (Buran, 2021: 51). Doküman incelemesinin en önemli avantajı, belgelerin analize hazır durumda olmasıdır (Batdı, 2021: 216). Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesi beş aşamada gerçekleştirilebilir.

Bu aşamalar sırasıyla; (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliği kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme ve (5) veriyi kullanma şeklinde sıralanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 194).

Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verileri içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242). Diğer bir anlatımla içerik analizinde, metin verileri sistematik olarak sınıflandırılıp kodlar, temalar ve örüntüler belirlenir. Araştırmacı yorumlarına dayalı olduğundan içerik analizinde öznel bir süreç söz konusudur (Hsieh ve Shannon, 2005: 1278; Akt. Batdı, 2021: 220). İncelemeler yapılarak toplanan veriler kodlanmıştır. Ardından kodları belirli kategoriler altında toplayan temalar bulunmuştur. Elde edilen veriler betimsel istatistiklerden yararlanılarak frekans ve yüzde bilgileri elde edilmiştir. Elde edilen frekans ve yüzdeler tabloya aktarılmış ve ortaya çıkan sonuçlar net bir şekilde görülmüştür. Ortaya çıkan sonuçlar üzerinden yorumlamalar yapılmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda iç geçerlilik konusunda araştırmacı gerek veri toplama süreçlerinde gerekse verilerin analizi ve yorumlanması süreçlerinde tutarlı olması ve bu tutarlılığı nasıl sağladığını açıklaması beklenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018: 271). Bu nedenle bu araştırmada da iç geçerliliği sağlamak için veri toplama ve veri analiz süreçleri ayrıntılı anlatılarak, kodlama anahtarının çıkarılması ve kodlamalara bağlı temaların belirlenmesi gibi aşamalar dikkatli bir şekilde geçerlik ve güvenilirliğe özen gösterilerek yapılmıştır. Ayrıca araştırmanın aşamaları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu çalışmaların araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bulgular

Araştırmanın bulguları araştırmanın alt amaçları doğrultusunda sıralanmıştır. Araştırmada incelenen tezlerin cinsiyet ve türlerine göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmada incelen tezlerin cinsiyet ve türlerine göre dağılımı

	Cinsiyet		Türü	
	Kadın	Erkek	Yüksek Lisans	Doktora
f	5	17	21	1
%	22.5	77.5	95.5	4.5

Tablo 1 incelendiğinde tezlerin çoğunluğunun erkek araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Yayımlanan tezlerin 17’si (%77.5) erkek araştırmacılar tarafından yazılırken 5 (%22.5) tanesinin de kadın araştırmacılar tarafından yazıldığı tespit edilmiştir. Taşımali eğitimle ilgili yazılmış olan tezlerin büyük bir çoğunluğunun yüksek lisans (%95.5) türünde yazıldığı görülmektedir. Sadece 2002 yılında yayımlanan 1 doktora tezine (%4.5) ulaşılmıştır. Bu durum taşımali eğitim çalışmalarının genel olarak yüksek lisans düzeyinde çalışıldığını göstermektedir.

Araştırmada incelenen tezlerin yıllara göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırmada incelenen tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıl	f	%
2021	2	9
2020	-	-
2019	2	9
2018	-	-
2017	2	9
2016	-	-
2015	-	-
2014	2	9
2013	-	-
2012	1	4.5
2011	2	9
2010	4	18
2009	-	-
2008	1	4.5
2007	1	4.5
2006	1	4.5
2005	-	-
2004	1	4.5
2003	-	-
2002	1	4.5
2001	-	-
2000	1	4.5
1999	-	-
1998	1	4.5
Toplam	22	100

Tablo 2 incelendiğinde 2010 yılında 4 tez çalışması (%18) ile en fazla taşınmalı eğitim ile ilgili çalışmaların yapıldığı yıl olmuştur. 2011, 2014, 2017, 2019 ve 2021 yıllarında 2 çalışma (%9), 1998, 2000, 2004, 2006, 2007, 2008 ve 2012 yıllarında 1 tez çalışmasının (%4.5) yazıldığı görülmektedir. 1999, 2001, 2003, 2005, 2009, 2013, 2015, 2016, 2018 ve 2020 yıllarında ise taşınmalı eğitim ile ilgili tez çalışmasının yazılmadığı görülmüştür.

Araştırmada incelenen tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmada incelenen tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	f	%	Üniversite	f	%
Gazi Üniversitesi	2	9	Dokuz Eylül Üniversitesi	1	4.5
Yeditepe Üniversitesi	2	9	Zirve Üniversitesi	1	4.5
Dumlupınar Üniversitesi	2	9	Gaziantep Üniversitesi	1	4.5
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	9	Mardin Artuklu Üniversitesi	1	4.5
İnönü Üniversitesi	1	4.5	Cumhuriyet Üniversitesi	1	4.5
Akdeniz Üniversitesi	1	4.5	Siirt Üniversitesi	1	4.5
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	4.5	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	1	4.5
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	4.5	Atatürk Üniversitesi	1	4.5
Selçuk Üniversitesi	1	4.5	Ankara Üniversitesi	1	4.5
Toplam:				22	100

Tablo 3'te tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde, taşınmalı eğitime ilişkin çalışmaların Gazi Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde 2 (%9) tez çalışması ile diğer üniversitelere göre daha fazla tez çalışmasının yapıldığı görülmektedir. Kalan diğer üniversitelerde 1 tez çalışmasının (%4.5) yapıldığı görülmektedir.

Araştırmada incelenen tezlerin araştırma yöntemleri ve araştırma desenlerine göre dağılımı Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Araştırmada incelenen tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı

	f	%		f	%		f	%
Nicel	11	50	Nitel	5	23	Karma	6	27

Tablo 4'de görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen tezlerden 11 çalışmada (%50) nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, 5 çalışmada (%23) nitel araştırma yönteminin kullanıldığı, 6 çalışmada ise (%27) ise karma araştırma yönteminin tercih edildiği tespit edilmiştir. Bu durum araştırma kapsamına dahil edilen tez çalışmalarında en fazla nicel yöntemin tercih edildiğini göstermektedir. Araştırmada incelenen tezlerin nitel, nicel ve karma araştırma yöntemlerine göre bir sınıflandırması yapılmıştır.

Araştırmada incelenen tezlerin araştırma yöntemleri ve araştırma desenlerine göre dağılımı Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Araştırmada incelenen tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı

Nicel Araştırma Yöntemlerine Göre Araştırma Desenleri			Nitel Araştırma Yöntemlerine Göre Araştırma Desenleri			Karma Araştırma Yöntemlerine Göre Araştırma Desenleri		
Desen	f	%	Desen	f	%	Desen	f	%
Tarama	3	27.5	Durum	2	40	Tarama	3	50
Korelasyon	2	18	Belirtilmemiş	2	40	Belirtilmemiş	1	16.6
Belirtilmemiş	3	27.5	Eylem	1	20	Açıklayıcı	1	16.6
Meta-analiz	2	18				Durum	1	16.6
Nedensel	1	9						
Toplam	11	100	Toplam	5	100	Toplam	6	100

Tablo 5’de görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen tezlerde, nicel araştırma yöntemlerinden 3 çalışma ile en fazla tarama deseninin (%27.5) kullanıldığı görülmüştür. Daha sonra sırası ile 2 çalışmada korelasyon ve meta-analiz desenlerinin (%18) tercih edildiği tespit edilmiştir. 1 çalışmada (%9) ise nedensel araştırma modelinin tercih edildiği saptanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı tezlerde, 2 çalışma ile en fazla durum çalışması deseninin (%40) kullanıldığı görülmüştür. 1 çalışmada (%20) ise eylem çalışmasının tercih edildiği tespit edilmiştir. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı tezlerde ise en fazla 3 çalışma ile tarama deseninin (%50) kullanıldığı saptanmıştır. 1’er tez çalışmasında ise açıklayıcı ve durum (%16.6) karma araştırma deseninin kullanıldığı görülmüştür. İncelenen 6 tez çalışmasında da araştırma yönteminin spesifik olarak belirtilmediği tespit edilmiştir.

Araştırmada incelenen tezlerin ölçme araçları ve veri analiz tekniklerine göre dağılımı Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Araştırmada incelenen tezlerin ölçme araçları ve veri analiz teknikleri

Ölçme Aracı	f	%	Analiz Yöntemleri	f	%
Ölçek	2	9	t-testi	7	32
Anket	13	59	İçerik Analizi	3	13.5
Görüşme Formu	5	23	Anova	2	9
Başarı Testi	2	9	Yüzde-Frekans	7	32
			Korelasyon	2	9
			Kümeleme Analizi	1	4.5
Toplam	22	100		22	100

Tablo 6’da görüldüğü üzere incelenen tezlerde, en fazla ölçme aracı olarak 13 anket (%59) ve 5 görüşme formunun (%23) tercih edildiği görülmektedir. En az kullanılan ölçme aracı ise 2 çalışmada başarı testi ile ölçek (%9) olmuştur. Analiz yöntemleri incelendiğinde 7 (%32) çalışmada frekans ve yüzde yöntemlerinin kullanıldığı 7 çalışmada ise parametrik testlerden (%32) t-testinin tercih edildiği görülmüştür. 3 çalışmada (%13.5) içerik analizi, 2 çalışmada (%9) anova ile korelasyon tekniği, 1 çalışmada da (%4.5) kümeleme analizinin tercih edildiği tespit edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bunlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır. Araştırma sonucunda, taşımali eğitimle ilgili çalışma yapan erkek araştırmacıların kadın araştırmacılardan daha fazla sayıda oldukları belirlenmiştir. Tezlerin türlerine göre olan dağılımı incelendiğinde, yüksek lisans çalışmalarının daha fazla olduğu görülmektedir. Taşımali eğitim ile ilgili doktora düzeyinde sadece bir çalışmaya ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak her üniversitede doktora programlarının olmaması ve doktora öğrencilerinin taşımali eğitime yönelik çalışmalara daha az yönelmesi gibi durumlar etkili olmuş olabilir. Ayrıca yüksek lisans programına kabul edilen öğrenci sayısının doktora programına kabul edilen öğrenci sayısından fazla olmasının da bu durumun ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir.

Tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2010 yılında taşımali eğitimle ilgili araştırmaların çok fazla yapıldığı görülmektedir. Bazı yıllarda taşımali eğitim ile ilgili hiç tez yazılmadığı bazı yıllarda ise birden fazla tez yazıldığı görülmüştür. Taşımali eğitimle ilgili olarak yazılmış olan tezler en fazla Gazi Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde yazılmıştır. Bazı üniversitelerde bu konuda hiç tez yazılmadığı belirlenmiştir. Taşımali eğitimle ilgili yazılmış olan tezlerin büyük bir çoğunluğunda araştırma yöntemi olarak nicel yöntem tercih edilmiştir. Tezlerde araştırmacıların araştırmalarının nedenlerini, değişkenler arasındaki ilişkiyi ve örneklem kitlesinin görüş ve önerilerini belirlemeye yönelik bir eğilim gösterdikleri söylenebilir. Nicel yöntem araştırmalarının sayıca fazla olmasında uygulama sürecinin fazla zaman almaması, kullanılan veri toplama teknikleriyle daha geniş bir kitleye ulaşılabilmesi, zaman ve maliyet yönünden daha tasarruflu olması durumlarının etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmalarda kullanılan araştırma desenleri incelendiğinde nicel araştırmalarda tarama, nitel araştırmalarda durum ve karma araştırmalarda deneysel desenin fazla kullanıldığı görülmektedir. Nicel araştırmaların asıl amacı, nedenselliği açıklayan, olabildiğince tarafsız ve nesnel ve örneklemden evrene genellenebilen bulgular meydana getirmektir (Gall, Borg ve Gall, 1996; Akt: Çetinkaya ve Üzümcü, 2021:9). Nicel araştırmalarda tarama deseni ile büyük kitlelerin araştırmaya konu olan özelliklerini belirlemek için betimsel bir yol izlenmiştir. Nitel araştırmalar ise durum deseni ile bir ya da birkaç durum derinliğine araştırılmıştır. Bazı araştırmacıların karma araştırma yönteminde desen belirtmedikleri görülmüştür. Taşımali eğitim ile ilgili yazılmış olan tezlerde veri toplama araçları olarak daha çok ölçek ve anket kullanılmıştır. Bu ölçeklerin daha fazla kitleye ulaşılabilmesi ve verilerin analizlerinin daha kolay yapılıyor olması durumunun etkili olduğu düşünülmektedir. Taşımali eğitim araştırmalarında anket ve ölçeklerin tercih edilmesinde özellikle maliyetlerinin düşük olması, kolay ve hızlı uygulanabilme durumları etkili olmaktadır (Büyüköztürk, 2005: 143). Bu veri toplama tekniklerinden sonra en fazla kullanılan veri toplama tekniği görüşme olmuştur.

Araştırmada elde edilen sonuçlar taşımali eğitimle ilgili araştırmaların incelendiği birçok araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir (İyibaş, 2017: 18-19; Koç, 2000: 93-94). Nicel yöntemin kullanıldığı araştırmalarda anket ve ölçeğin kullanıldığını, nitel ve karma yöntemin kullanıldığı araştırmalarda ise görüşme tekniğinin veri toplama aracı olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Veri toplama araçlarından olan, görüşme, anket/ölçek ve literatür taramasının

kullanılması çeşitliliği, çalışma sonucunun geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmıştır. (Çetinkaya ve Üzümcü, 2021: 10)

İncelenen tezlerin büyük bir kısmının hedef kitlesinin öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerden oluştuğu belirlenmiştir (Koçkan, 2004; Taşdemir, 2010; Kolcu, 2011; Kayhan, 2014, 2014; Aydın-Timur, 2017; İyibaş, 2017; Yıldız, 2021). Bunlar içerisinde de en fazla öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulduğu tespit edilmiştir. Bu durumun özellikle taşımali eğitim yapılan okullarda eğitim gören öğrenci ve bu okullarda eğitim veren öğretmenlerin taşımali eğitim ile ilgili bilgiye ulaşma konusunda en önemli kaynak olduğunu göstermektedir. Taşımali eğitim ile ilgili yapılan çalışmaların örneklem kitlesini en fazla ortaöğretim ve ilköğretimin ikinci kademesi olan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır.

Öğrencilerin taşımali eğitim sistemine karşı birtakım negatif düşüncelere haiz oldukları tespit edilmiştir (Özgün, 2007: 65-71). Erkek öğrenciler taşımali eğitim uygulaması ile ilgili olarak kız öğrencilere göre daha olumsuz düşüncelere sahiptir. 8. Sınıf seviyesindeki öğrenciler, özellikle taşıma ve ulaşım konusunda diğer sınıf seviyelerindeki öğrencilere göre daha olumsuz görüşlere sahiptir. Bu durum yaşı küçük olan öğrencilerin olumsuzlukları görme yetisinin daha az gelişmiş olmasına bağlanabilir. Öğrencilerin yaşadığı yerin taşıma merkezi okula uzaklığı ise görüşlerini etkileyen önemli faktörler arasında gösterilebilir. Öğrencilerin günlük geliş-gidiş yaptıkları yol arttıkça uygulama ile ilgili görüşleri de olumsuz yönde eğitim göstermektedir. Çünkü özellikle ulaşım ve yolların durumu ile ilgili olumsuzluklarla bu öğrenciler fazlaca karşılaşmaktadır (Şan, 2012: 99-100). Taşımali eğitim kapsamında yer alan öğrencilerde, psikolojik veya fiziki bazı rahatsızlıklar görülmektedir. Bu hastalıklar içerisinde en fazla baş ağrısına rastlanmıştır (Arı, 2003: 114; Akt: Taşkıran, 2010: 23). 7 ve 8 sınıf öğrencileri ise yıllarca yolculuk yaptıkları için çok sıkıldıklarını ifade etmişlerdir (Kayhan, 2014: 135). Bu bağlamda taşımali eğitim ile ilgili birçok ayrıntının analiz edildiği bilinmekle beraber bu problemlerin yok edilmesi yönündeki faaliyetlerin yeterince gerçekleştirilmemesi bir eksiklik olarak görülebilir (Çetinkaya ve Üzümcü, 2021: 19). Taşımali eğitim ile ilgili yapılan tezler incelendiğinde, farklı üniversitelerin bu konuda çalışma yapması önemli görülmele beraber ülkedeki devlet ve vakıf üniversiteleri sayısı düşünüldüğünde yapılan çalışmaların niceliksel olarak yetersiz olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilebilir;

- Araştırma sonucunda yapılan çalışmaların birçoğunun yüksek lisans düzeyinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle taşımali eğitime yönelik doktora tezinde çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma kapsamında değerlendirilen çalışmaların büyük çoğunluğunun 2017 yılı ve öncesinde yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle yapılan çalışmalar doğrultusunda taşımali eğitim ile ilgili güncel çalışmalar yapılabilir.
- Taşımali eğitim uygulamasının yoğunlukla yapıldığı şehirlerin üniversitelerinde bu konuda yüksek lisans ve doktora çalışmalarının daha fazla yapılması bu alana katkı sağlayabilir.
- Taşımali eğitim ile ilgili farklı üniversiteler tarafından yapılan yüksek lisans çalışmaları sayısının artırılması bu alana katkı sağlayabilir.
- Taşımali eğitim ile ilgili yapılacak olan araştırmalarda, nitel ve karma araştırma yöntemleriyle yapılacak olan araştırmaların sayısının artması literatüre katkı sağlayabilir.

- Araştırmalarda kullanılan ölçme araçlarının çeşitlendirilmesi alan yazına katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Ağırkaya, A. (2010). Taşımali eğitim uygulamasında öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Arı, İ. (2021). Coğrafyanın taşımali eğitim uygulaması üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Aydın-Timur, H. (2017). Taşımali eğitim sistemi uygulamasının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Batdı, V. (2021). Nitel verilerin toplanması ve analizi. Eğitimde araştırma yöntemleri: Temel kavramlar, ilkeler ve süreçler. (Editörler: Bayram Çetin, Mustafa İlhan & Melek Gülşah Şahin). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Buran, A. (2021). Nitel araştırmada veri toplama. (Editör: Fatma Nevra Seggie & Yasemin Bayyurt). Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımlar (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Çelik, F.O. (2019). Taşımali eğitim veren ilkokullarda ve ortaokullarda risk ve risk yönetimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Çetinkaya, M. & Üzümcü M. (2021). Taşımali eğitim üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi. *Siirt Eğitim Dergisi*, 1(2), 1-16.
- İyibaş, M.A. (2017). Taşımali eğitim: Öğretmen ve öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Kavak, Y., Ekinci, E. & Gökçe, F. (1997). İlköğretimde kaynak arayışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 11 (11), 309-320. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10384/127055>. (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
- Kayhan, M. (2014). Öğretmen ve öğrencilerin taşımali eğitim uygulamasına ilişkin metaforlarının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sivas.
- Koçkan, Ç. (2004). Normal ve taşımali eğitim-öğretim yapan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Kırşehir il örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Koç, G. (2000). Taşımali eğitim nedeniyle kapatılan okulların durumları ve sorunları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Kolcu, E. (2011). Kırsal kesimin eğitim durumu taşımali eğitim (Eskişehir-Alpu kırsalı örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2006). Taşımali eğitim (Bursa ili örneği). İlköğretim Online, 5 (2), 16-24. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8606/107201>. (Erişim Tarihi: 03.06.2022).
- MEB. (1994). *Millî Eğitim Bakanlığı Taşımali Eğitim Yönetmeliği*. http://aksaray.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_02/19084824_tasimali.docx. (Erişim Tarihi: 30.05.2022).
- MEB. (2014). *Millî Eğitim Bakanlığı Taşımali Eğitim Yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/09/20140911-6.htm>. (Erişim Tarihi: 27.05.2022).
- Memek, A. (2014). Taşımali eğitim yapılan okullardaki yönetici ve öğretmenlerin taşımali eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri (Şanlıurfa ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi, Gaziantep.
- Özgün, A. (2007). İstanbul'da taşımali eğitimin okul-veli-öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Sözer, Y. & Aydın, M. (2020). Nitel veri toplama teknikleri ve nitel veri analizi süreci. Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. (Editörler: Behçet Oral & Ahmet Çoban). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Şan, A. (2012). İlköğretimde taşımali eğitim öğrencilerinin sorunları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Taşdemir, M. (2010). Taşımali eğitime ilişkin veli görüşleri: sorunlar ve öneriler (Şile İlçesi Örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Taşkıran, B. (2010). Taşımali eğitim merkezlerinde öğrenci başarısının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- TÜSEB, (2009). *Türk eğitim sistemi, eğitim yaş aralıkları ve zorunlu eğitimin tarihsel gelişimi*. Türk Anne Çocuk ve Ergen Sağlığı Enstitüsü.
- Yazar, T. & Keskin İ. (2020). Nitel araştırmalarda örneklem. Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. (Editörler: Behçet Oral & Ahmet Çoban). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yalçın, K. Y. (2006). Yerleşik ve taşımali eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi (Kütahya ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yıldız, Y. (2021). Taşımali eğitimde taşıma kaynaklı sorunların okul yöneticileri görüşü bağlamında incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Siirt Üniversitesi, Siirt.